

Mensen onderweg Vastenactie 2023

Zuid-Soedan, het jongste land ter wereld

Na een referendum begin 2011, waarbij 99% van de bevolking zich uitsprak voor onafhankelijkheid, scheidde Zuid-Soedan zich af van Soedan. Het land had binnen Soedan sinds 2005 al een aparte, autonome status. Op 9 juli 2011 werd de onafhankelijkheid uitgeroepen. Ondanks de medewerking van Soedan raakten de twee landen echter al in diezelfde maand in een conflict over de grensstreek en de verdeling van de winst van de oliewinning daar. Dit liep in 2012 uit op een bijna-oorlog waarbij over en weer doden vielen. De Zuid-Afrikaanse president Thabo Mbeki trad op als bemiddelaar. In augustus 2012 werd er overeenstemming bereikt over de olieopbrengsten.

Burgeroorlog

In 2013 brak echter een bloedige burgeroorlog uit. Etnische conflicten, economische problemen en corruptie vormden een giftige cocktail in de strijd om de macht in de jonge republiek. Miljoenen mensen – overwegend vrouwen en kinderen - sloegen op de vlucht. Veel mensen zijn naar buurlanden Ethiopië, Oeganda en Congo gevlucht (ongeveer 2,5 miljoen), maar een deel bleef in Zuid-Soedan. Naar schatting 400.000 mensen werden gedood sinds de oorlog uitbrak. Hoewel de burgeroorlog inmiddels formeel is beëindigd, is het geweld nog niet voorbij: lokale groepen zaaien nog steeds dood en verderf in veel gebieden.

In 2020 waren er 714.000 nieuwe ontheemden in Zuid-Soedan, waarvan 443.000 door rampen. De belangrijkste natuurrampen waren de grootschalige overstromingen van juni tot augustus. Gewapende conflicten en geweld tussen gemeenschappen dreven nog eens 271.000 mensen op de vlucht. Eind 2020 waren er naar schatting 1.5 miljoen ontheemden door conflicten en geweld in het land.

Mensen op de vlucht zijn in Zuid-Soedan kwetsbaar. Zo zijn seksueel geweld en sekse-gerelateerd geweld een serieus probleem. Begin 2018 beschuldigde een speciale VN-commissie bijvoorbeeld veertig hoge militairen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid: verkrachtingen op grote schaal, het verminken en vermoorden van kinderen en volwassenen en het verwoesten van dorpen.

Honger en dorst

Het geweld en al die mensen op de vlucht, brengen nieuwe problemen mee voor de toch al zwakke economie van het land: voedsel, water en huisvesting. Ongeveer 8,3 miljoen mensen in Zuid-Soedan waren in 2021 in acute nood: ze hadden onvoldoende voedsel en water ter beschikking. De VN brachten dat jaar een rapport uit waarin ze waarschuwden voor het oplaaierende geweld en de dreiging van hongersnood in de deelstaat Warrap in Zuid-Soedan.

Door alle gewelddadige conflicten is het land verwaarloosd en is de infrastructuur zwak. Hoewel de overheid beleid maakte om het geweld te verminderen en de ontheemden veilig terug naar huis te laten gaan, blijkt ze niet opgewassen tegen de vele overheidstaken en grote problemen die er liggen. Zuid-Soedan is een van de meest fragiele staten ter wereld.

Awut en Ajak, Zuid-Soedan: 'Samen overleven is gemakkelijker dan alleen'

Awut en Ajak kenden elkaar niet toen ze hun huizen en echtgenoten verloren in de gewelddadige burgeroorlog van Zuid-Soedan. Ver van de dorpen waar ze vroeger woonden, werken ze nu hard om iets nieuws op te bouwen.

Toen de man van Awut in de oorlog was gedood, vluchtte ze met acht kinderen, weg van het geweld. Een barre tocht door de bush bracht hen naar het stadje Malek aan de Witte Nijl. Ze werd daar met open armen ontvangen en kreeg een eigen stuk land. Awut praat niet graag over deze tijd. 'Het was vreselijk om te moeten vluchten,' vertelt ze. 'Dagenlang zaten we onderweg zonder eten en drinken.'

Awut en de kinderen kwam bang en hongerig aan in Malek. Zonder thuis, geld of eten. Maar ze werden met open armen ontvangen. Veel hadden de mensen in Malek echter niet te delen, toen Awut en haar familie aankwamen. 'We leefden van wilde vruchten,' herinnert Awut zich die moeilijke periode. 'Toen kwam de lokale partner van Vastenactie, die bood hulp en dat veranderde ons leven. De bewoners van Malek gaven me een stuk land en van de hulporganisatie kregen we zaden. Nu plant ik mijn eigen gewassen. Met hard werken kan ik mijn familie onderhouden. Sterker nog: we kunnen wat sparen en we lenen inmiddels zelf geld uit aan de gemeenschap.'

Al snel kon Awut de steun en liefde die ze zelf kreeg, doorgeven aan anderen. Zoals aan Ajak, die met zeven kinderen terugkeerde naar haar geboortedorp Malek, omdat haar man in de oorlog ernstig gewond was geraakt. Hij overleed uiteindelijk aan zijn verwondingen. 'Awut verwelkomde ons en gaf ons een plek vlak naast die van haar,' vertelt Ajak. 'Vanaf de eerste dag zorgde zij dat we genoeg te eten hadden. Zelf had ik helemaal niets, totdat zij ons hielp.'

Toeval bracht de twee vrouwen bij elkaar en nu zijn ze goede vriendinnen. 'Ik ben haar dankbaar,' zegt Ajak. 'Ze heeft me erdoorheen gesleept toen mijn man erg ziek was en ik niets meer had. Ze gaf me een slaapplek en zorgde voor mijn familie tot ik dat zelf weer kon. Nu zitten we vaak samen en praten we over het leven. Als zij het moeilijk heeft, kan ik haar opvrolijken. En andersom. Ze is een heel goede vriendin geworden: we helpen elkaar.' Awut knikt instemmend. 'We delen alles,' zegt ze. 'En Ajak en ik doen ook alles met z'n tweeën. Doordat we samen ons land bewerken, kunnen we allebei voor onze familie zorgen. En we houden de kinderen hier veilig bij elkaar.' 'Als vluchteling is het slim om de handen ineen te slaan,' vindt Ajak. 'Samen overleven is makkelijker dan alleen. En het allerbelangrijkste: bewaar de vrede. Laten we als één volk in één wereld samenleven!'